

СХВАЛЕНО
рішенням Комітету
Верховної Ради України
з питань економічного розвитку
від 14 липня 2021 року
протокол №74

РЕКОМЕНДАЦІЇ
слухань у Комітеті на тему:
"Розбудова ринку авторських прав в Україні - сучасні виклики
захисту прав авторів"

Відповідно до Закону України "Про комітети Верховної Ради України" в порядку контролю 04 червня 2021 року відбулися слухання у Комітеті на тему: "Розбудова ринку авторських прав в Україні - сучасні виклики захисту прав авторів". Слухання привернули увагу громадськості, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, творчих спілок, інших професійних і громадських об'єднань, а також відповідних міжнародних організацій, предметом діяльності яких є забезпечення захисту прав авторів.

Обговоривши проблемні питання та законопроекти: проект Закону України "Про авторське право і суміжні права" реєстр. №5552 від 24.05.2021 року (далі – законопроект №5552), проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо питань пов'язаних із охороною та захистом авторського права і суміжних прав" реєстр. №5553 від 24.05.2021 року (далі – законопроект №5553), проект Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення та підвищення прозорості ефективного управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав" реєстр. №4537 від 24.12.2020 року (далі – законопроект №4537) та проект Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав" щодо забезпечення збору доходу від прав організаціями колективного управління" реєстр. №5572 від 27.05.2021 року (далі – законопроект №5572), учасники зазначили наступне.

У 1990-х роках були закладені основи національної системи регулювання цієї надзвичайно важливої сфери з прийняттям Закону України "Про авторське право і суміжні права" у 1993 році. Водночас у зв'язку з розвитком суспільства та підписанням "Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони" постала необхідність у комплексній зміні підходу, задля чого у травні 2021 року було внесено до Верховної Ради України в новій редакції проект Закону України "Про авторське право і суміжні права".

Законопроект №5552 спрямовано на суттєве підвищення рівня правової охорони авторського права й суміжних прав, покликаний привести законодавство до стандартів законодавства Європейського Союзу та врегулювання відносин, які пов'язані з виникненням прав на об'єкти авторського права, а також відносини, які можуть виникати на ринку між різними його суб'єктами, пов'язані з виникненням прав на об'єкти авторського права та об'єкти суміжних прав, використанням таких об'єктів, розпорядженням майновими правами і захистом майнових і немайнових прав на ці об'єкти. Учасники слухань підтримали доцільність прийняття нової редакції Закону України "Про авторське право і суміжні права".

Законопроект №5553 врегулює питання, пов'язані із захистом авторського права і суміжних прав в порядку, встановленому кримінальним законодавством і законодавством про адміністративні правопорушення, створює ефективний механізм кримінально-правового захисту авторського права і суміжних прав.

Також учасники слухань обговорили основні положення проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення та підвищення прозорості ефективного управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав (законопроект №4537).

В ході обговорення законопроекту №4537 були виявлені певні його недоліки, зокрема: скасовує відрахування за приватне копіювання (звуження до 3-х носіїв з максимальним розміром відрахувань – 0,12%); умовою акредитації організацій колективного управління запроваджує наявність в організації програмного забезпечення, що відповідає певним технічним показникам; фактично присвячений зміні правового регулювання кількох окремих питань; скасовує виплату відрахувань за репрографічне відтворення і фактично скасовує відрахування за приватне копіювання, що знижує рівень правової охорони авторського права і суміжних прав в Україні.

Міжнародна федерація фонографічної індустрії (IFPI); Музичні правовласники України (Руслана Лижичко, Ольга Полякова, Іван Дорн, Дмитро Монатік та інші українські автори і виконавці, а також низка музичних компаній України); Українські художники, автори та видавці літератури; Асоціація "Музичної індустрії України"; Громадська спілка "Платформа музичних видавців України"; Національна спілка кінематографістів України, Громадська спілка "Коаліція Реанімаційний пакет реформ" зазначили що не підтримують зміни і скасування відрахувань за приватне копіювання і репрографічне відтворення, запропоновані законопроектом №4537, а також вважають що саме правовласники повинні визначати як здійснюється розподіл належних їм коштів, яким програмним забезпеченням, які витрати організація може понести на впровадження програмного забезпечення.

На думку розробників законопроекту №5572 "Про внесення змін до Закону України "Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» щодо забезпечення збору доходу від прав організаціями колективного управління"

необхідність його прийняття полягає у визнанні акредитаційних конкурсів від 17 грудня 2020 року такими, що не відбулися, наданні права багатьом організаціям колективного управління (далі – ОКУ) проводити збори авторської винагороди до проведення нового конкурсу з акредитації авторських організацій колективного управління. Учасники слухань у Комітеті були ознайомлені з тезами виступу представників ГО «Українська агенція з авторських та суміжних прав», які підтримують положення цього законопроекту. Однак, оскільки акредитаційні конкурси успішно відбулися 17 грудня 2020 року, їх результати в судовому порядку не оскаржувались.

Суть Реформи колективного управління 2018 року полягала саме в запровадженні нової моделі збору і розподілу авторської винагороди акредитованими організаціями, які успішно працюють у 6 (шести) сферах колективного управління, а запропоновані законопроектом норми гальмують завершення реформи колективного управління. Реформа в сфері ефективного управління авторських і суміжних прав була започаткована з прийняттям Закону України "Про ефективне управління майновими правами правовласників в сфері авторського права і (або) суміжних прав" і мала завершитись акредитацією у 8 (восьми) сферах колективного управління до 31 грудня 2020 року. Акредитація по 6 (шести) з 8 (восьми) сфер колективного управління успішно завершена, а у сферах «публічного виконання музичних недраматичних творів з текстом і без тексту, включно з тими творами, що включені до складу аудіовізуальних творів» та «публічного сповіщення музичних недраматичних творів з текстом і без тексту, включно з тими творами, що включені до складу аудіовізуальних творів, крім кабельної ретрансляції» ще так і не розпочато роботу організації колективного управління, хоча конкурси у цих сферах були проведені ще 17 грудня 2020 р.

Після проведення акредитаційних конкурсів у двох останніх сферах колективного управління і визначення переможців в обох сферах Міністерством економіки України не підписано відповідні накази, у зв'язку з їх відсутністю правокористувачі в цих сферах користуються інтелектуальною власністю правовласників безкоштовно з 01 січня 2021 року.

Учасники слухань у Комітеті взяли до уваги інформацію чергового річного Спеціального звіту 301 (Special 301 Report) від Офісу торгового представника США (USTR) за 2020 рік, відповідно до якої Україна опинилася в десятці країн, з найнижчим показником охорони авторських прав. Ця проблема підсилюється карантинними обмеженнями проведення концертних заходів, лишається центральною проблемою індустрії за останні два роки.

Представником Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини було зазначено, що Уповноважений здійснює парламентський контроль за дотриманням конституційних прав громадян органами державної влади і органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами, задля недопущення порушення прав і свобод громадян.

З метою ефективної роботи системи колективного управління учасники слухань у Комітеті зауважили про необхідність: завершення процедури акредитації; законодавчого врегулювання основної термінології та суб'єктів

Українського музичного ринку; встановлення частки музичних творів державною мовою у публічному виконанні; завершення процедури формування складу Вищого суду з питань інтелектуальної власності; встановити відповідальність за несплату авторської винагороди, як ОКУ так і з боку правокористувачів.

Враховуючи вищезазначене, за результатами обговорення учасники слухань р е к о м е н д у ю т ь:

1. Верховній Раді України:

прийняти проекти законів України "Про авторське право і суміжні права" (реєстр. № 5552) та "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо питань пов'язаних із охороною та захистом авторського права і суміжних прав" (реєстр. № 5553);

2. Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку:

розробити законодавчі пропозиції, якими визначити критерії ефективності управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і суміжних прав, що призведуть до збільшення виплат авторської винагороди;

розробити законодавчі ініціативи щодо встановлення частки музичних творів державною мовою у публічному виконанні;

провести у разі необхідності повторно слухання у Комітеті та ініціювати проведення парламентських слухань з цього питання;

провести спільне засідання з Комітетом Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики з метою напрацювання пропозицій для реалізації реформи колективного управління та обговорення можливих законодавчих змін до законопроекту "Про музичну індустрію" (містить основні терміни і положення не врегульовані законодавством України) та змін до Податкового Кодексу України;

опрацювати законопроекти реєстр. №№ 5552, 5553 та альтернативні законопроекти до них, що зареєстровані після проведення слухань у Комітеті (реєстр. №№ 5552-1, 5552-2, 5552-3, 5552-4) та внести їх на розгляд Верховної Ради України;

продовжити заходи парламентського контролю за станом дотримання законодавства в сфері авторського права Кабінетом Міністрів України, міністерствами, органами та посадовими особами, які здійснюють охорону авторських прав в Україні.

3. Кабінету Міністрів України:

вжити заходів в рамках повноважень щодо контролю за завершенням акредитацій у сферах:

"публічне виконання музичних недраматичних творів з текстом і без тексту, включно з тими творами, що включені до складу аудіовізуальних творів";

"публічне сповіщення музичних недраматичних творів з текстом і без тексту, включно з тими творами, що включені до складу аудіовізуальних творів, крім кабельної ретрансляції";

4. Міністерству економіки України:

вжити заходів для завершення акредитаційної процедури, визначеної Законом України "Про ефективне управління майновими правами правовласників в сфері авторського права і (або) суміжних прав" щодо визначення акредитованих організацій колективного управління, зокрема завершити процедуру акредитації на підставі рішення акредитаційної комісії від 17 грудня 2020 року відповідно до яких було акредитовано ОКУ для здійснення розширення колективного управління у сфері публічного виконання до 1 вересня 2021 року.

5. Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини:

здійснювати парламентський контроль за дотриманням конституційних прав і свобод людини і громадянина в сфері охорони авторських прав відповідно до Закону України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини".

Голова Комітету

Д. НАТАЛУХА